

Sporirea percepțiilor

Ne amintim, desigur, cu respect despre cele făptuite, către sfârșitul veacului trecut, pe tărîmul teatrului, de către faimoasa trupă de la Meiningen. Aceasta nu ne poate însă îndemna să credem că „verismul istoric”, păstrarea fanatică a culorii locale, exactitățile cvasiarheologice, practicate cu zel și credință de cei de la Meiningen, își mai pot găsi undeva azi un loc justificat pe scenă.

Iluzia simplă a realității nu produce teatru, în măsura în care adevărul cotidian nu poate fi echivalat cu cel scenic. Realitatea vieții este nu numai o sursă extrem de fertilă, ci și o rădăcină strict indispensabilă pentru constituirea realității scenice. Dar transplantarea mecanică, rudimentară, a realității cotidiene pe scenă, nu-i schimbă spontan identitatea și nu-i conferă dreptul de a deveni teatru. De aceea, transcrierea primitivă pentru uzul scenei a unor fragmente de viață, transcriere care n-a ținut seama de bunele servituți ale cifrului teatral, de legile poeziei realismului teatral, nu numai că umilește inteligența și sensibilitatea spectatorului, dar devine și *antiteatrală* și *antirealistă*.

Pe aceeași linie, a determinării valorilor specifice ale teatrului, se mai impun și alte distincții. Urmărindu-se în mod judicios, necesar, susținerea pasionată a unor idei, se confundă uneori itinerariile care leagă personajele de tezele piesei. Or, dacă în spectacol, în zdrobitoarea majoritate a cazurilor, tezele se cer transformate în personaje, în esențe umane, reciproca nu are decât o foarte palidă valabilitate, și numai în cazuri cu totul și cu totul speciale.

Tot așa, sinceritatea (chiar dacă nu credem ca Louis Jouvet că este numai „arta de a se trișa pe sine însuși sau pe alții”), pur și simplu sinceritatea nu rămîne suficientă în nici o împrejurare, dacă nu se lasă însoțită de autenticitate sau, mai exact, dacă nu devine o singură autenticitate artistică, teatrală.

Într-o convorbire cu Denis Bablet, consacrată în 1973, Peter Brook definea astfel arta de la luminile rampei: „Cred că teatrul este o posibilitate dată omului de a-și spori pentru o anumită durată percepțiile sale. Este totul și e gigantic”.

Funcționează, cred, în această definiție și o repulsie motivată față de teatrul ilustrativ, care păstrează cu liniște vinovată spectatorul, după fiecare reprezentație, tot acolo unde era și înainte, la același grad de inteligență și sensibilitate, la același nivel de percepție.

Autorii unui spectacol au întotdeauna datoria nu numai să reprezinte artistic un adevăr din viață, ci să-i și ramifice sensurile, să-l cuprindă pînă la urmă într-o sinteză care să cheme la reflecții mai ample. Spectatorul nu trebuie liniștit la teatru, el trebuie tulburat.

Vorbind despre scopul pe care se cade să-l urmărească un spectacol, cunoscutul om de teatru american Peter Schumann înseamnă fără echivoc: „Să pună stăpînire pe auditor, făcîndu-l un adept al lumii noi, servîndu-i drept știință pentru tresăriri de conștiință”.

Este evident că științele care provoacă mai întîi tresăriri, apoi zguduirii de conștiință, contribuie în mod esențial la sporirea percepțiilor grave, adevărate, ale omului, confruntîndu-l cu lumea nouă, făcîndu-l un adept al lumii noi. Și, pe acest traseu, se descoperă încă o dată una dintre justificările supreme ale teatrului zilelor noastre.

Tot Peter Brook menționează că „evenimentul (produs în momentul reprezentației — *n.n.*) se traduce prin transformarea nivelului de percepție... transformare care reprezintă însuși sensul activității teatrale”.

Este cuprins, în formularea marelui regizor englez, un program care onorează și obligă pe toți slujitorii scenei. Un program generos al teatrului de azi și dintotdeauna.